

עוד על דעת הג"ר משה פיינשטיין בסוגיית המוות המוחי*

ד"ר ישראל לוונשטיין

לכבוד העורך,

בחוברת Journal of Halacha and Contemporary Society, No. XVII, Pesach 5749 היוצאת לאור בניו יורק על ידי רבי יעקב יוסף ז"ל כבטאון לענייני הלכה בחיי הזמן דגן הופיע מאמר מיד הרופאים דר' פ' רוזנר ורבי משה דוד טנדלר על שאלת קביעת המוות לפי ההלכה.

ברצוני להוכיח בזה שדעתם שהביעו במאמר ההוא אינה תואמת לשיטת הפוסקים בנידון שאלה זו ולא זו דעת רבי משה פיינשטיין זצ"ל, ומה שהם מביאים שם בשמו הוא גילוי פנים שלא כפשוטם בדבריו.

א. לפי דבריהם פוסק רבי משה בתשובתו בחלק ב, י"ד סי' קמו, שלפי הדין אפשר לקבוע את המוות עוד לפני שכל האיברים הפסיקו לפעול. המעיין בדבריו שם רואה שלא זו דעתו הוא, ואין להעמיס עליו מה שהרב טנדלר כותב בשמו שאפילו שברגעים שהלב עודנו דופק, אם יש סימנים שמראים על הפסקת החיים הרי הם כנפסקים לפי ההלכה. הלא הוא כותב שם על העלעקטריקאדיאגראם שאם הראדיאגראם מראה שאיכא עוד תגובות לבן האדם אינו נחשב כמת אפילו כשנשימתו כבר הפסיקה.

ב. הם כותבים שאם אפשר לקבוע שפעילות המוח הופסקה הרי האדם נחשב כמת. אולם בתשובה שם כתוב "דהא לא הוזכר בגמרא ופוסקים שיהא סימן חיות

* ראה מש"כ הרב פרופ' א. ס. אברהם בספר אסיא ו', עמ' 39-40, להלן עמ' 324-325, ומה שכתבתי בנדון, ספר אסיא ז', עמ' 137-145, על דעתו של הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בסוגיית המוות המוחי, לעיל עמ' 220-228.

במוח. ולא שייך לומר נשתנו הטבעים בזה... ומ"מ לא היה נחשב מת בפסיקת פעולת המוח, וכמו כן הוא ברור שגם בזמננו הוא כן".

ג. הם כותבים שבתשובה יותר מאוחרת, משנת 1976 לתאריך הכללי, רבי משה הכריע שאם ע"י דקירת מחט רואים הרופאים שאין הנוזל מהמחט עובר למוח זו היא הוכחה שהחולה מת ודינו כפסיק רישיה. על דבריהם אלה יש לערער ולחלק כדלהלן. רבי משה דן שם על מקרה של תאונת דרכים וכדומה שהם מקרי חולי יוצא מן הכלל וכשהרופאים רואים שאין שום סימן של נשימה ואין שום היכר של חיות אינם מצריכים לנסות עוד ע"י איזו בדיקה האם בכל זאת האדם עודנו אולי חי. במקרים כאלה דעת רבי משה שיש להחמיר ועדיין לא להחשיבה כמת אלא עד אחר נסיון של בדיקת המחט והנוזל בו ורק כשרואים שהנוזל לא עבר למוח יש לדון כמת. וכה הם דבריו שם: "שאף שאינו מרגיש כבר בכלום אף לא ע"י דקירת מחט ואף שאינו נושם כלל בלא המכונה, שלא יחליטו שהוא מת עד שיעשו בדיקה זו" (י"ד חלק ג, סי' קלב). וברור בדבריו שם שאם רואים איזה סימן חיות כל שהוא אז מיותר לעשות את בדיקת המחט כי עדיין כחי הוא לכל דבריו.

עלי להזכיר עוד כי רבי אהרן סלובייצ'יק שליט"א כבר יצא נגדם וכתב שדעתם אינה דעת הפוסקים בשאלות אלו.

דר' ישראל לוונשטיין, רופא

אמסטרדם, הולנד

מקור: ספר אסיא ז', עמ' 145-146, 1993

עוד על דעת הגרמ"פ – תגובה

הרב משה דוד טנדלר

בע"ה, עש"ק י מרחשון תשנ"ג

לכבוד העורך, שלום ורוב ברכות,

הצטערתי לראות את מכתבו של ד"ר לוונשטיין¹. במכתבו זה הוא מביא את תשובתו של מורי חותני זצק"ל (י"ד ח"ב סי' קמו) כדי להעלות ספיקות בעובדא, שאינה ניתנת כלל לויכוח, שרב משה זצוק"ל החשיב את מה שהרופאים קוראים לו "מיתת גזע המוח" להוכחה מספקת, על פי דין תורה, שהאדם מת.

התשובה שהובאה במכתב האמור לעיל אינה מתייחסת כלל ל"מיתת גזע המוח" אלא לאדם הנמצא במצב קבוע של "צמח" (Permanent Vegetative State), כפי שנכתב שם בתחילת התשובה בפירוש "אף שעדיין הוא נושם". בטוחני שרופא, כפי שד"ר לוונשטיין חתם עצמו במכתבו, ידע שבהגדרה אדם ש"מת גזע המוח" שלו אינו נושם אלא מכוחו של מכשיר הנשמה. נשימה כזו, מכוח מכונת הנשמה, היא חסרת משמעות הלכתית כל שהיא, כפי שמר"ח זצק"ל כתב בתשובה (י"ד ח"ג סי' קלב) "שע"י המכונה שייך שינשום אף שהוא כבר מת, בנשימה כזו הוא לא מחשובו כחי".

אנא בטובך המצא לקוראיך את התשובה שכתב מר"ח זצק"ל בר"ח כסלו תשמ"ה², אשר תודפס בכרך השמיני של "אגרות משה" הנמצא כעת בדפוס, שם מסיר ר' משה זצק"ל כל ספק באשר לפסק ההלכה שלו. בתשובה זו נכתב במפורש "והנה אף שהלב יכול לדחוף לכמה ימים, מ"מ כל זמן שאין לחולה כוח נשימה עצמית נחשב כמת".

אני מקווה כי הבהרה זו תשים, סוף סוף, קץ לויכוחים בהבנת פסקי ההלכה של מר"ח זצוק"ל, אשר הם דין אמת לאמיתו.

משה דוד טנדלר

רב ואב"ד ק"ק מאנסי נ"י

ראש ישיבה בישיבת רב יצחק אלחנן

מקור: אסיא נג-נד, עמ' 211, 1994

1. עוד על דעת הגרמ"פ בסוגיית המוות המוחי, ספר אסיא ז', עמ' 145-146, לעיל עמ' 230-229.

- העורך

- העורך

2. ראה להלן "מכתב חדש בסוגיית המוות המוחי" עמ' 234-233.